

Innst. S. nr. 35

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen om en tilleggsbevilgning på statsbudsjett for 2000 for å skaffe boliger til bostedsløse

Dokument nr. 8:91 (1999-2000)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"I

Det etableres en Straksbo-ordning for bostedsløse og mennesker med liten boevne, bl.a. ved etablering av

offentlig støttede bokollektiver. Statens bidrag inn i en slik ordning er:

- Boligpolitiske virkemidler
- Eksisterende statlig bygningsmasse
- Statlig tomtegrunn.

II

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
581		Bolig- og miljøtiltak	
	79 (ny)	Tilskudd til etablering av boliger for bostedsløse, bevilges med	55 000 000"

Som bakgrunn for forslaget vises det i dokumentet til at situasjonen for bostedsløse er uakseptabel. Situasjonen er nå så krisepreget at Sosialistisk Venstreparti mener det er behov for øyeblikkelige strakstiltak før vinteren setter inn.

I mange år har over 6 000 vært bostedsløse, uten at det har ført til politiske vedtak for å bedre den uverdige situasjonen.

Forslagsstilleren påpeker at den viktigste årsak til bostedsløshet er boligprisene og da særlig de høye prisene på leiemarkedet. Det kan også dreie seg om mangel på kunnskap om boligmarkedet og hvordan man kan og bør opptre som boligsøker. Dette gjelder særlig innflyttere og innvandrerungdom. Skal det være mulig å gi hjelp til bostedsløse krever det profesjonell bistand og ikke minst et midlertidig sted å bo.

Under behandlingen av St.meld. nr. 49 (1997-1998) Om boliger for unge og vanskeligstilte, foreslo Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti å opprette en Straksbo-ordning for bostedsløse og mennesker med liten boevne, bl.a. ved etablering av offentlig støttede bokollektiver.

Hovedansvaret for boligtiltak for vanskeligstilte ligger i kommunene, men staten må gjøre det mulig for kommunene å drive en sosial boligpolitikk og foreta nødvendige investeringer.

Å bygge boliger tar lang tid. Det vil ta flere år å etablere nok permanente utleieboliger og varige boløsninger og en kan ikke vente med å løse akutte boligbehov inntil dette er gjort.

Midlertidige boløsninger må skaffes raskt og arbeidet må komme i gang før vinteren. Offentlig bygningsmasse kan tas midlertidig i bruk.

Forslagsstilleren mener at dersom dette arbeidet skal komme i gang raskt nok, må det være mulig for kommunene å få dekket noe av utgiftene til å etablere slike midlertidige boenheter. Statens rolle må derfor være å gi kommunene optimale rammer og de rette betingelser for å få det til. I tillegg bør staten kunne bidra med rimelig tomtegrunn eller bygningsmasse. Statlige tilskudd til dette formålet vil måtte brukes til å få rigget opp og satt i stand enheter til formålet. Både kommune, allmennyttige organisasjoner og private aktører kan stå som eier av boligene, som leies ut til bostedsløse til en rimelig pris. I den grad tilskudd brukes til kjøp av

enheter må investeringen klausuleres slik at midlene blir sikret til tilsvarende boligformål. Posten for tilskudd til boligetablering er for liten til å dekke behovene.

Forslagsstilleren mener derfor at det trengs en ekstrabevilgning på årets budsjett for å realisere prosjekter som kan gi mange mennesker tak over hodet i vinter. Regjeringen avgjør selv hvor store tilskudd pr. enhet som skal innvilges og regelverk rundt ordningen. En sum på for eksempel 25 000 kroner er ikke mer enn hva et par måneder på hospits koster. Dette kan derfor være en meget lønnsom investering også for kommunen og burde derfor gjøre at kommunene ser seg i stand til å gå i gang med arbeidet.

Resten av kostnadene ved etableringen må dekkes av husleie. Tilskuddet bør derfor være av en slik størrelse at leien kan settes lavt.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Inger Lise Balandin, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal og Leif Lund, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Helge Bjørnsen, viser til at boligpolitikk for vanskeligstilte og dermed bostedsløse var et viktig prioritert område for alle partier under behandlingen av St.meld. nr. 49 (1997-1998).

Komiteen vil understreke at det viktigste offentlige boligpolitiske ansvaret er å sikre de bostedsløse bolig. Samtidig vil komiteen vise til at bostedsløse er en sammensatt gruppe med mange tilleggsproblemer som krever andre boformer og støttetiltak enn det som ordinært tilbys. Komiteen har forelagt forslaget for Kommunal- og regionaldepartementet. Departementets vurdering i brev av 19. oktober 2000 er vedlagt innstillingen.

Komiteen vil peke på at kommunalministeren opplyser at tiltak for bostedsløse har førsteprioritet innenfor kap. 581 post 71 Boligtilskudd. Alle prosjekter som er fremmet har fått støtte og tilsagnsrammer for år 2000 og gir rom for fortsatt innvilgning av søknader som måtte komme.

Videre er det igangsatt et samarbeid med de 5 største bykommunene med et 4-årig utviklingsarbeid for å sikre at de bostedsløse får et helhetlig hjelpetilbud med boligpolitiske virkemidler som knyttes sammen med aktuelle helse- og sosialtjenester.

Komiteen mener departementet har fulgt opp de intensjoner Stortinget har hatt om å prioritere de bostedsløse med en bredt sammensatt tiltakskjede.

Komiteen konstaterer at departementet ikke ser behov for ekstra midler i 2000.

På denne bakgrunn mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre, det ikke er behov for en ekstrabevilgning i år 2000.

Komiteen vil understreke at det er behov for straksløsninger for gruppen bostedsløse.

Komiteen viser til at forslaget også innebærer at det etableres en straksbø-løsning. Når departementet nå er i gang med et samarbeid med de berørte kommuner, er det etter komiteens mening viktig å etablere tiltakene i tråd med de kommunale satsningene.

Komiteen vil understreke at strakstiltak for bostedsløse må være fleksible og tilpasset de krav og ønsker til standard, størrelse og utforming som er hensiktsmessig. Dette kan tale for at det signaliseres klare at den 1. prioritet som tiltak for bostedsløse har også gjelder tiltak av strakskaraktør og ikke bare permanente løsninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener synliggjøring av dette taler for at det bør være en egen budsjettpost, selv om det medfører at det blir mindre fleksibilitet mellom de ulike formål som i dag budsjetteres over samme budsjettpost.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre, vil komme tilbake til dette spørsmålet under behandlingen av statsbudsjettet for 2001.

På denne bakgrunn anbefaler dette flertallet at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteen sine medlemmer frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Utjammingsmeldinga tok føre seg situasjonen for dei bustadlause og lanserte fleire strategiar for korleis ein kan møte denne utfordringa. Handsaminga i Stortinget av denne meldinga synte at det er fleirtal i Stortinget for å følgje opp desse strategiane.

Desse medlemene meiner det er god grunn til uro for situasjonen til dei bustadlause no når vinteren står for døra. Erfaringa frå tidlegare år er at kalde vintar har skapt store problem for mange. Då er det provisoriske strakstiltak frå Frelsesarmeen og andre frivillige organisasjonar som har sikra bustadlause tak over hovudet og ei seng å sove i.

Desse medlemene viser til statsråden sitt svar i Stortinget sin spørjetime 18. oktober 2000 på spørsmål

frå representanten Magnhild Meltveit Kleppa. I dette svaret går det fram at det vert arbeidd med langsiktige løysingar i samarbeid med dei største byane. Det går og fram at det er avsett 6 millionar kroner til utviklingstiltak overfor bustadlaus i dei største byane og at Husbanken er bedt om å prioritere dette arbeidet. Statsråden var derimot ikkje konkret i forhold til eit eventuelt igangsatt arbeid med tilbod til bustadlaus i samband med den komande vinteren.

Desse medlemene meiner det er naudsynt med ekstraordinær innsats for å kunne dekke akutte behov. Forslaga om å ta i bruk offentleg bygningsmasse eller vinterisolerte bustadsmodular er særleg aktuelle. Friviljuge organisasjonar som til dømes Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon eller kommunane kan stå som eigarar av bustadene.

Desse medlemene syner til brev frå statsråd Sylvia Brustad datert 16. oktober 2000. I brevet står mellom anna følgjande:

"Når det komme inn søknader om prosjekter og boligløsninger for bostadsløse får disse 1. prioritet innenfor boligtilskuddsrammen. Kommunene ble i år oppfordret til å lage boligsosiale handlingsplaner, der bostedsløse er en sentral målgruppe. Dette arbeidet er godt i gang. I forhold til tilleggsbevilgning på årets budsjett vil jeg derfor understreke at i den utstrekning det kommer inn prosjektsøknader til bostedsløse vil disse kunne få tilsagn allerede nå."

Desse medlemene vil be om at statsråden straks gjer klårt overfor aktuelle instansar at det er mogleg å få tilskot til strakstiltak for bustadlaus.

Desse medlemene vil vise til at det for kommunane er ein monaleg eigendel ved bygging av utleigebustader og vil be departementet vurdere om eigendelen for bustader til dei mest vanskelegstilte bør reduserast.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ønsker strakstiltak for innværende vinter. Disse medlemmer erkjenner at det er et problem med så mange bostedsløse, men vil samtidig peke på at det å planlegge og bygge tilfredsstillende boliger tar tid. Disse medlemmer mener Kommunal- og regionaldepartementets innsats på dette området er tilfredsstillende.

For å sikre at gode tiltak ikkje vert lagde på is fordi det ikkje finst pengar til den kommunale delfinansier-

inga som trengst, vil komiteen sin medlem frå Senterpartiet gje si støtte til framlegget om å løyve ytterlegare 55 mill. kroner på budsjettet for 2000.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at til tross for at behovet for boliger er meget stort, og at både kommunale og statlige myndigheter prioriterer arbeidet med å skaffe bostedsløse boliger, har det ikke latt seg gjøre å skape et tilstrekkelig initiativ. Disse medlemmer mener at hovedårsaken til dette er at det statlige incitament er for svakt.

Disse medlemmer vil vise til at under behandlingen av St.meld. nr. 49 (1997-1998) Om boliger for unge og vanskeligstilte, foreslo Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti å opprette en Straksbo-ordning for bostedsløse og mennesker med liten boevne, bl.a. ved etablering av offentlig støttede bokollektiver. Disse medlemmer vil hevde at når den etablerte ordning ikke fungerer tilfredsstillende er det fordi det ikke er tilstrekkelig fleksibilitet mellom partene, og at det i en sak hvor Stortinget fordrer handling også tilligger Stortinget et overordnet ansvar å sørge for de nødvendige innsatser.

Disse medlemmer vil også presisere at det er vanskelig å utvise tålmodighet på bekostning av de bostedsløse, og at den utvikling vi opplever med flere fattige i det offentlige rom bidrar til en holdningsendring i befolkningen der fattigdommen i Norge får allmen aksept. Dette er en meget uheldig utvikling. Disse medlemmer mener derfor at det er av avgjørende betydning at de mest utsatte byene gis ekstraordinær hjelp til deres arbeid for bostedsløse, og at det er påkrevet med en Straksbo-ordning umiddelbart.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

I

Det etableres en Straksbo-ordning for bostedsløse og mennesker med liten boevne, bl.a. ved etablering av offentlig støttede bokollektiver. Statens bidrag inn i en slik ordning er:

- Boligpolitiske virkemidler
- Eksisterende statlig bygningsmasse
- Statlig tomtegrunn.

II

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
581	79 (ny)	Bolig- og miljøtiltak Tilskudd til etablering av boliger for bostedsløse, bevilges med	55 000 000

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

I

Det etableres en Straksbo-ordning for bostedsløse og mennesker med liten boevne, bl.a. ved etablering av offentlig støttede bokollektiver. Statens bidrag inn i en slik ordning er:

- Boligpolitiske virkemidler
- Eksisterende statlig bygningsmasse
- Statlig tomtegrunn.

II

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
581		Bolig- og miljøtiltak	
	79 (ny)	Tilskudd til etablering av boliger for bostedsløse, bevilges med	55 000 000

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader til dokumentet og ber Stortinget treffe slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:91 (1999-2000) - forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen om en tilleggsbevilgning på statsbudsjett for 2000 for å skaffe boliger til bostedsløse - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 16. november 2000

Berit Brørby
leder

Erna Solberg
ordfører og sekretær

Vedlegg

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet til kommunalkomiteen, datert 19. oktober 2000

Dokument nr. 8:91 (1999-2000) Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen om en tilleggsbevilgning på statsbudsjettet 2000 for å skaffe boliger til bostedsløse

Jeg viser til brev fra Kommunalkomiteen ved leder Berit Brørby av 06.10.00, vedr. ovennevnte.

Boligløsninger for bostedsløse og andre vanskeligstilte er et sentralt tiltak i tiltakspakken for en solidarisk boligpolitikk som jeg la frem i år. Bostedsløse er den mest prioriterte gruppen innenfor kap 581 post 75 Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger. Når det kommer inn søknader om prosjekter og boligløsninger for bostedsløse får disse 1. prioritet innenfor boligtilskuddsrammen. Kommunene ble i år oppfordret til å lage boligsosiale handlingsplaner, der bostedsløse er en sentral målgruppe. Dette arbeidet er godt i gang. I forhold til tilleggsbevilgning på årets budsjett vil jeg derfor understreke at i den utstrekning det kommer inn prosjektsøknader til bostedsløse vil disse kunne få tilsagt allerede nå. På denne bakgrunn er det ikke behov for tilleggsbevilgninger innenfor årets budsjett.

For å sikre en god utnyttelse av rammen til boligtilskuddet og utvikling av fleksible og gode løsninger rettet mot vanskeligstilte er det meget uheldig å etablere en egen post for bostedsløse. Slike boligløsninger er høyt prioritert innenfor Husbankens ordinære låne- og tilskuddsordninger. For budsjettet for 2001 er innsatsen overfor bostedsløse foreslått fulgt opp og styrket. Aktivitetsnivået på boligtilskuddet er foreslått økt med 152 mill. kroner, til 641 mill. kroner. Økningen er over 30 pst. og kan gi fra 750 til 1000 flere utleieboliger enn i år. Innenfor rammen vil bostedsløshetsprosjekter få 1. prioritet. Også for kap 581 post 78 Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk vil utviklingsarbeid overfor gruppen bli prioritert. Regjeringens satsing på tiltak overfor bostedsløse gjenspeiler seg også gjennom SHDs budsjettforslag til neste år. Det foreslås til sammen avsatt 15 mill. kr til aktiviseringstiltak for langtids sosialhjelpsmottakere og rusmiddeltiltak. 6 mill. kr av denne bevilgningen øremer-

kes til utviklingstiltak overfor bostedsløse i de største byene. Utviklingsarbeidet har for øvrig nær sammenheng med gjennomføringen av opptrappingsplanen for psykisk helse og tiltakene for rusmiddelbrukere.

Som signalisert i budsjettet for i år er det igangsatt et samarbeid med kommunene for å bedre boligsituasjonen for bostedsløse. De fem største bykommuner (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand) er invitert til å delta i et fireårig utviklingsarbeid, som skal sikre at bostedsløse får et helhetlig hjelpetilbud der boligpolitiske virkemidler knyttes sammen med aktuelle helse- og sosialtjenester. Sentralt i forsøket er å utvikle en boligkjede i form av en "trappetrinnsmodell", hvor graden av selvstendighet i boforholdet skal kunne økes/redueres i takt med den enkeltes forutsetninger. Målsetningen er å utvikle en kjede av alternative boformer hvor nødvendige helsetjenester og sosiale tjenester er tilkoblet. Etersom bistandsbehovet reduseres skal en kunne gå opp et trinn i kjeden.

De inviterte kommunene har sendt inn prosjektsøknader som nå er under behandling. I søknadene fra kommunene er det beskrevet tiltak knyttet til både tjenester (dagtilbud, individuelle tjenester m.v.) og boligtilbud. For i år har SHD avsatt 5 mill. kr til formålet, hvorav 3,5 mill. kr går til oppstart av utviklingsarbeidet. Husbanken, som er sekretariat for prosjektet, har fremskaffet nødvendige midler til drift og lignende. Det skal videre opprettes et nettverk mellom kommunene som deltar og på sikt vil det være aktuelt at også andre kommuner blir en del av dette nettverket. En viktig målsetting fra statens side er å stimulere kommunene til å utvikle og prioritere tiltak overfor bostedsløse. Jeg håper og tror at dette kan bidra til det.

Konklusjon

Etter min oppfatning er det ikke behov for en tilleggsbevilgning på inneværende års budsjett for å skaffe boliger til bostedsløse. Det vil heller ikke være hensiktsmessig å etablere en egen budsjettpost for bostedsløse.